

INSTRUCTIEBOEK VOOR LEERKRACHTEN

Leerjaar 3 - periode 3

Taal met plezier

Luisteren en spreken ❖ Lezen en schrijven ❖ Taalbeschouwing ❖ Meertaligheid

NIEUWE EDITIE 2022

INLEIDING

Voor u ligt het gereviseerde instructieboek voor de leerkracht van de methode Taal met Plezier, voor de niet-klankzuivere periode in leerjaar 3. Naast deze leerkrachtenhandleiding omvat de methode een leesboek en twee werkboeken voor de leerlingen. .

Ook zijn er categoriekaarten van deze nieuwe editie van het instructieboek gemaakt als ondersteunend materiaal voor de leerkracht.

Deze nieuwe editie van het instructieboek heeft 115 lessen. De eerste 5 lessen zijn herhalingslessen, die gaan over de klankzuivere periode. Daarna volgen er 11 sets van 10 lessen. In elke set komen de volgende domeinen aan de orde:

- Luisteren en Spreken
- Taalbeschouwing
- Meertaligheid
- Lezen en Schrijven.

Tijdens de lessen in het domein Lezen en Schrijven worden de niet-klankzuivere woordcategorieën behandeld. De categorieën zijn als volgt:

1. De stomme -e
2. Wachtwoorden
3. De fopletter
4. Verkleinwoorden
5. De Chinese letter
6. De bankletter
7. Drieteckenklanken
8. Langermaakwoorden
9. Vierteckenklanken
10. Voorvoegsels
11. Achtervoegsels

De lessen zijn uitgeschreven in het bekende organisatieschema dat ook in de overige instructieboeken van Taal met Plezier voor leerjaar 3 wordt gebruikt. De methodiek die wordt gehanteerd voor het aanleren van de niet-klankzuivere woordcategorieën heeft verschillende fasen en beslaat verschillende lessen. Uiteraard begint de leerkracht steeds met herhaling, waarna de nieuwe categorie wordt aangeboden, ondersteund door de categoriekaart, die een herkenningfunctie heeft. De leerkracht geeft oefeningen met losse woordjes en eenvoudige zinnen. Het lezen van de categorie gaat vooraf aan het schrijven van de categorie.

De verhaaltjes worden steeds ingezet tijdens de fase in de les waarbij de leerlingen de 'Ruimte' hebben om zich te verdiepen in de leerstof en te experimenteren in de zone van de naaste ontwikkeling.

De verhaaltjes horen bij een van de niet-klankzuivere woordcategorieën en zijn zodanig geschreven dat er alleen woorden van de nieuwe en reeds behandelde categorieën in voorkomen. Elk verhaaltje kan drie keer worden ingezet. De eerste keer maken de leerlingen kennis met het verhaaltje. Ze mogen voor zichzelf proberen het verhaaltje te lezen. Daarna leest de leerkracht het verhaal voor, met speciale nadruk op de uitspraak van de woorden van de nieuwe categorie en uitleg over woorden waarvan de betekenis niet duidelijk is voor de leerlingen. De tweede keer moeten de leerlingen in het verhaal zoeken naar de woorden van de nieuwe categorie en de regel bij de categorie kunnen uitleggen. De derde keer gaat het om het schrijven van de woorden uit de nieuwe categorie.

De oefeningen uit de werkboeken bieden de leerlingen extra materiaal om de leerstof te internaliseren.

Naast de niet-klankzuivere woordcategorieën is er in de lessen Lezen en Schrijven ook aandacht voor de klankvoetwoorden. Het gaat dan om de verschillende regels voor meerlettergrepige woorden waarbij op het eind van de klankteen een tweetektenklank, een lange klank, een korte klank of een medeklinker voorkomt.

Bij de lessen uit de domeinen Luisteren en Spreken, Meertaligheid, Taalbeschouwing is zoveel mogelijk uitgegaan van de bestaande lessen. Hier en daar is de leerstof meer aangepast aan de Surinaamse context en zijn de voorbeelden en oefeningen wat makkelijker beschreven.

Vanaf de tweede set van tien lessen (Wachtwoorden) is steeds de negende les gekozen voor verwerking, bijwerking of verrijking. De leerkracht gaat na hoe de leerstof bij de leerlingen is aangekomen en beslist op basis daarvan of de leerlingen meer oefening nodig hebben, of dat er dieper ingegaan kan worden op bepaalde leerstof, of dat bepaalde onderdelen nogmaals uitgelegd moeten worden.

We willen benadrukken dat u de lessen naar eigen inzicht kunt verbeteren om ze optimaal bij uw klassensituatie en bij de kennis en vaardigheden van uw leerlingen aan te laten sluiten.

Na behandeling van de lessen is te verwachten dat de leerlingen een goede aansluiting vinden bij de lessen Taal met Plezier van leerjaar 4.

De samenstellers

INHOUDSOPGAVE

LES	DOMEIN	ONDERWERP	PAGINA
Hh1	Luisteren en spreken	Voorlezen	9
Hh2	Lezen en schrijven	Verwerking aangeleerde letters	12
Hh3	Taalbeschouwing	Rijmwoorden	14
Hh4	Lezen en schrijven	Verwerking aangeleerde letters	16
Hh5	Luisteren en Spreken	Kringgesprek	18
DEEL 1. DE STOMME -E			
1	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Feesten'	21
2	Lezen en schrijven	Herhaling klankzuivere woorden	23
3	Lezen en schrijven	Lezen en schrijven stomme -e	27
4	Taalbeschouwing	Het onderwerp in het meervoud 1 (zij)	30
5	Meertaligheid	De Javaanse taal	32
6	Lezen en schrijven	Lezen en schrijven stomme -e en klankvoetwoorden	34
7	Lezen en schrijven	Klankvoet en klankteen	37
8	Taalbeschouwing	Het onderwerp in het meervoud 2 (wij)	40
9	Lezen en schrijven	Lezen en schrijven stomme -e en klankvoetwoorden	42
10	Luisteren en spreken	Tegenstellingen	44
DEEL 2. WACHTWOORDEN			
11	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Feesten'	47
12	Lezen en schrijven	Herhaling klankzuivere woorden en hoofdletters lezen	49
13	Lezen en schrijven	Lezen wachtwoorden	52
14	Taalbeschouwing	Categoriseren	54
15	Meertaligheid	<i>Vader Jacob</i> in het Engels	56
16	Lezen en schrijven	Lezen wachtwoorden	57
17	Lezen en schrijven	Schrijven stomme -e, wachtwoorden, klankvoetwoorden, kleeftletters	60
18	Taalbeschouwing	Synoniemen	63
19	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	65
20	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Actualiteiten'	68
DEEL 3. FOPLETTERS			
21	Luisteren en spreken	Onderwijsleergesprek 'gezond eten'	71
22	Lezen en schrijven	Lezen fopletters	73
23	Lezen en schrijven	Schrijven wachtwoorden	77
24	Taalbeschouwing	Rollenspel 'gesprekken met gelijke en ongelijke partners'	79
25	Meertaligheid	Het Sarnami	82
26	Lezen en schrijven	Lezen fopletters	84
27	Lezen en schrijven	Schrijven wachtwoorden en stomme -e	87
28	Taalbeschouwing	Bepaling van plaats (ontleden)	89
29	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	91
30	Luisteren en spreken	Rollenspel 'hulp aanbieden'	94

DEEL 4. VERKLEINWOORDEN			
31	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'gezond eten'	97
32	Lezen en schrijven	Lezen verkleinwoorden lezen	99
33	Lezen en schrijven	Schrijven fopletters en wachtwoorden	102
34	Taalbeschouwing	Tegenstellingen	104
35	Meertaligheid	Vruchtennamen	106
36	Lezen en schrijven	Lezen verkleinwoorden en klankvoetwoorden (dubbelzetter)	108
37	Lezen en schrijven	Schrijven fopletters en klankvoetwoorden (dubbelzetter)	110
38	Taalbeschouwing	Spreekwoorden en gezegden	112
39	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	115
40	Luisteren en spreken	Kinderverhalen	118
DEEL 5. DE CHINESE LETTER			
41	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Televisie kijken'	119
42	Lezen en schrijven	Lezen Chinese letter	121
43	Lezen en schrijven	Schrijven verkleinwoorden en klankvoetwoorden (letterdief)	124
44	Taalbeschouwing	Spelen met zinnen	127
45	Meertaligheid	<i>Vader Jacob</i> in het Frans	129
46	Lezen en schrijven	Chinese letter lezen	130
47	Lezen en schrijven	Verkleinwoorden schrijven	131
48	Taalbeschouwing	Vergelijkingen	133
49	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	136
50	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Actualiteiten'	139
DEEL 6. DE BANKLETTER			
51	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Alternatieven voor televisie'	143
52	Lezen en schrijven	Lezen bankletter	145
53	Lezen en schrijven	Schrijven Chinese letter en klankvoetwoorden (letterdief)	148
54	Taalbeschouwing	Grabbelton, spelen met woorden	150
55	Meertaligheid	Geheimtaal	152
56	Lezen en schrijven	Lezen bankletter en klankvoetwoorden (letterdief)	154
57	Lezen en schrijven	Schrijven Chinese letter	156
58	Taalbeschouwing	Grabbelton, spelen met woorden	158
59	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	160
60	Luisteren en spreken	Voorlezen	163
DEEL 7. DRIETEKENKLANKEN			
61	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Wat heb je gedaan in het weekend?'	167
62	Lezen en schrijven	Lezen drietekenklanken	169
63	Lezen en schrijven	Schrijven bankletter	172
64	Taalbeschouwing	Alle klankvoetwoorden	174
65	Meertaligheid	Richtingaanduiding in het Sarnami	177
66	Lezen en schrijven	Lezen drietekenklanken	179
67	Lezen en schrijven	Schrijven drietekenklanken	182
68	Taalbeschouwing	Herhaling alle klankvoetwoorden	184
69	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	186
70	Luisteren en spreken	Gedichten	189

DEEL 8. LANGERMAAKWOORDEN

71	Luisteren en spreken	Praten over 'kunst'	191
72	Lezen en schrijven	Lezen langermaakwoorden	193
73	Lezen en schrijven	Schrijven drieteckenklanken	195
74	Taalbeschouwing	Spelen met klanken: onzingedichten	197
75	Meertaligheid	Meubels in de klas	200
76	Lezen en schrijven	Lezen langermaakwoorden	202
77	Lezen en schrijven	Schrijven langermaakwoorden	204
78	Taalbeschouwing	Fantasieontwikkeling – verhalen verzinnen	207
79	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	208
80	Luisteren en spreken	Fantasieontwikkeling - fantasiefiguren	212

DEEL 9. VIERTEKENKLANKEN

81	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Verkeer'	215
82	Lezen en schrijven	Lezen viertekenklanken	217
83	Lezen en schrijven	Schrijven langermaakwoorden	219
84	Taalbeschouwing	Categoriseren voertuigen	221
85	Meertaligheid	Chinese talen	223
86	Lezen en schrijven	Lezen viertekenklanken	226
87	Lezen en schrijven	Schrijven viertekenklanken en klankvoetwoorden	228
88	Taalbeschouwing	Woordjes samenvoegen	231
89	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	233
90	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Veilig Verkeer'	236

DEEL 10. VOORVOEGSELS

91	Luisteren en spreken	Kringgesprek 'Familie'	239
92	Lezen en schrijven	Lezen voorvoegsels	241
93	Lezen en schrijven	Schrijven viertekenklanken en klankvoetwoorden	243
94	Taalbeschouwing	Lidwoorden	246
95	Meertaligheid	Familienamen	248
96	Lezen en schrijven	Lezen voorvoegsels	250
97	Lezen en schrijven	Schrijven voorvoegsels en klankvoetwoorden	252
98	Taalbeschouwing	Categoriseren, rijmwoorden en rijgwoorden	254
99	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	256
100	Luisteren en spreken	Begripsvorming 'Stamboom'	259

DEEL 11. ACHTERVOEGSELS

101	Luisteren en spreken	Tweegesprekken over 'Huisdieren'	263
102	Lezen en schrijven	Lezen achtervoegsels	265
103	Lezen en schrijven	Schrijven voorvoegsels	267
104	Taalbeschouwing	Spreekwoorden en gezegden	270
105	Meertaligheid	Dieren	272
106	Lezen en schrijven	Lezen achtervoegsels	274
107	Lezen en schrijven	Schrijven achtervoegsels	276
108	Taalbeschouwing	Tegenstellingen	278
109	Lezen, schrijven, luisteren en spreken	Verwerking, bijwerking, uitwerking	280
110	Luisteren en spreken	Voorlezen	283

Herhalings- lessen

Domein: Luisteren en spreken

Onderwerp: Voorlezen

Beginsituatie: De leerlingen hebben reeds meerdere malen begrijpend naar een verhaal geluisterd.

Doelstelling: De leerlingen kunnen gericht luisteren (handelend luisteren) naar een verhaal en naar aanleiding daarvan een tekening maken.

Aanbod	Uitwerking	Materiaal
Introductie	De leerkracht vertelt de leerlingen dat ze naar een verhaal gaan luisteren en dat het heel belangrijk is dat ze aandachtig luisteren. Nadat het verhaal is voorgelezen maken de leerlingen een tekening in hun werkboek. Deze tekening hoeft niet heel mooi en gedetailleerd te zijn. De lessuggestie voor deze week is een voorleesverhaal waarin er een duidelijke beschrijving van een ruimte aan de orde komt. In dit verhaal gaat het om een wachtkamer in een polikliniek.	
Instructie	De leerkracht leest het verhaal voor en let erop dat de kinderen aandachtig luisteren. De leerlingen nemen het werkblad voor zich. De leerkracht vraagt waar het verhaal over gaat en bespreekt de moeilijke woorden. De leerkracht zegt ze dat ze nu nog eens een keer gaan luisteren en nu de kamer/ruimte van de dokter zoals beschreven in het verhaal gaan tekenen. U leest het verhaal nu met pauze momenten. Rudie mag mee naar de dokter. Het is zes uur mama wekt Rudie. "Goedemorgen mama" zegt Rudie terwijl hij met zijn handen over zijn ogen wrijft en zich goed uitrekt. Rudie is 7 jaar en is vorige maand de grote broer geworden van Ranie. Ja hij heeft een zusje en hij houdt heel veel van haar. Vandaag mag Rudie met mama mee naar de dokter. Ranie is verkouden en kan daardoor niet zo goed slapen.	

	Hij gaat snel in bad, eet een broodje drinkt een mok thee en vertrekt dan samen met mama en Ranie naar de dokter. (Bij de tweede keer lezen, geeft de leerkracht de leerlingen het sein dat ze mogen beginnen met tekenen). Na een halfuur rijden, komen ze bij de dokter aan. Ze lopen naar binnen en zeggen netjes goedemorgen. Mama pakt Ranie's dokterskaart en loopt naar het loket waar de zuster zit. Ze blijft nog even met de zuster praten. Rudie gaat op de bank zitten in de wachtkamer en kijkt rond. Ze zijn de eersten maar moeten even wachten. Gelukkig zijn er nog geen andere patiënten. Wat is de wachtkamer mooi. Precies tegenover Rudie hangt er hoog tegen de muur een ronde klok. Het is 8 uur. In het midden van het plafond is er een lamp. Links van hem is er een raam. En naast het raam staan er twee stoelen. Onder de klok is er een deur. "Daar zit zeker de dokter" denkt Rudie. Voor de deur ligt er een mat. Rechts van de deur ziet hij een grote plaat over gezond eten met fruit. In het midden van de wachtkamer staat er een tafel met daarop enkele boeken en een mooie plant. De deur gaat open en de dokter roept mama. Ze mag met Ranie en Rudie naar binnen.	
Ruimte	De leerlingen luisteren aandachtig naar het verhaal. Laat de leerlingen nadat u het verhaal eenmaal heeft voorgelezen even vertellen wat ze over het onderwerp weten, kennen, gehoord hebben, denken.... Bedenk op voorhand enkele concrete vragen voor de leerlingen, mocht het gesprek stilvallen: - Wie is er al eens naar de dokter geweest? - Wanneer ga je naar de dokter? Enkele leerlingen krijgen de beurt om kort op de vragen in te gaan. Bij de tweede keer luisteren de kinderen handelend. Ze maken een schets/tekening naar aanleiding van het voorgelezen verhaal.	

Feedback en interactie	De leerkracht geeft tijdens het gesprek dat op gang komt naar aanleiding van de vragen, feedback op de inbreng en het taalgebruik van de leerlingen. Tijdens het voorlezen, loopt de leerkracht langs en peilt ook het tempo van de leerlingen. Nadat de leerlingen klaar zijn met hun tekening mogen ze die kort met elkaar vergelijken en bespreken. Aan het eind van de les bespreekt de leerkracht enkele tekeningen en complimenteert de leerlingen.	
Evaluatie	De leerkracht legt de observaties vast in het leerlingendossier. Welke leerlingen: - zijn weinig of niet aan het woord geweest? - kunnen hun eigen gedachten moeilijk onder woorden brengen? - hebben moeite met het handelend luisteren naar een verhaal?	

Domein: Lezen en schrijven

Onderwerp: Verwerking aangeleerde letters

Beginsituatie: De leerlingen hebben alle klankzuivere klanken reeds aangeboden gekregen en kunnen die lezen, schrijven en toepassen.

Doelstelling: De leerlingen kunnen met de reeds aangeboden letters/ klanken lees- en schrijfspelletjes uitvoeren.

Aanbod	Uitwerking	Materiaal
Introductie	De leerkracht laat de letters snel na elkaar zien. De leerlingen noemen de klank en kunnen deze ook naar groep (medeklinker, korte klank, lange klank, tweetekenklank) categoriseren. Bordrijwoorden lezen zweef wuift straks fiets vraagt kalm fluit straalt stroomt drukst vliegt koorts Nadat de woorden gelezen zijn, vertelt de leerkracht aan de hele klas wat er aan elke tafel wordt gedaan.	Letter- kaarten Bordrij- woorden
	• Woorden lezen Op elke tafel liggen drie platen, het kunnen tekeningen zijn, platen uit tijdschriften of kranten. Elk met een verschillend thema. Verder liggen er kaartjes met woorden die bij de plaat- jes passen. De kaartjes zijn op een stapel. Ongeveer vijf kaartjes per plaat. Pak een kaartje lees het woord en leg het bij de plaat waar je denkt dat het thuishoort. • Wie heeft de meeste woorden? Schrijf twee lange woorden op kaartjes, bijvoorbeeld: ZIEKENHUISKAST en VOETBALSCHOEN. De leerkracht leest eerst het woord voor. De leerlingen proberen in de groep nu met de letters van dit woord nieuwe woorden te vormen en daarna op te schrijven; de letters hoeven niet per se aansluitend te zijn.	Platen Kaartjes met woorden die bij de platen horen. Kaartjes met op elke kaart een letter die samen een lang woord vormen.

	De woorden moeten minimaal drie letters bevatten. HUIS zou in dit geval een goed woord zijn, maar KEUS ook. Na een minuut of drie geef je aan dat de tijd om is; de leerlingen stoppen met schrijven. Een leerling uit de groep leest nu al de woorden op; voor woorden die ook in andere groepen voorkomen krijgt de groep een punt. Woorden die geen enkele andere groep opgeschreven heeft, leveren twee punten op. De groep met de meeste punten heeft dit spelletje gewonnen. Voor onzinwoorden krijgen de leerlingen Enkele woorden afgeleid van ziekenhuiskast : huis – keus – kast- ziek – heus – snik(t) – hak(t) – hik(t) – zak(t) – knik(t) – heks – saus – niets – kist – neus. Enkele woorden afgeleid van voetbalschoen : school – schel – schoen – vlees – voet – bal – los – vos – been – tas – heel – lees(t) – vals – hoest – boos.	
Ruimte	De kinderen werken in groepen aan de opdrachten die een spelkarakter hebben.	
Feedback en interactie	Tijdens het spel motiveert, begeleidt en complimenteert de leerkracht waar nodig. De leerkracht bespreekt na elk spel of elke oefening wat de kinderen hebben gedaan. Laat ze zeker bij het eerste spel beargumen- teren waarom ze voor een bepaalde plaat gekozen hebben. Zeker als er verschillen per groep zijn.	
Evaluaties	Observaties die de leerkracht opdoet tijdens de les, vastleggen en het leerlingdossier bijwerken.	

Domein: Taalbeschouwing

Onderwerp: Rijmwoorden

Beginsituatie: De leerlingen zijn bekend met het rijmen van woorden .

Doelstelling: De leerlingen kunnen

- combinaties maken van woorden die op elkaar rijmen.
- met behulp van de leerkracht meer woorden verzinnen die rijmen.
- rijmzinnen afmaken.

Aanbod	Inhoud	Het rijmversje wordt voorgelezen, er worden vragen gesteld naar aanleiding van de inhoud van het versje
	Leermiddelen	Versje met rijmwoorden en cijfers 1 tot en met 9
	Materiaal	Potlood/pen
	Ondersteuning	Het onderwerp wordt in een kringgesprek geïntroduceerd.
	Organisatie	De instructie is klassikaal. De leerlingen werken individueel aan hun werkblad.

INSTRUCTIE		
	Onderdeel	
	Didactiek & Instructie	De leerlingen zitten in een U-vorm in de klas. De leerkracht leest het versje voor. De cijfers kunnen eventueel vooraf op het bord of op kaartjes geschreven worden. 0 - Zo rond als een ei, dan is de nul blij. 1 - Van top tot teen, zo schrijven we de een. 2 - Eerst zijn bek, dan zijn nek, zo staat de twee niet voor gek. 3 - Een kleine boog en dan een grote boog, de drie heeft altijd zijn voeten omhoog. 4 - Een rechte lijn en ook eentje hier, een hek erachter zo gaat de vier. 5 - Eerst zijn nek, dan zijn lijf, pet erop, zo moet de vijf.

	Didactiek & Instructie	6 - Een boog met een oog, dat is de les voor de zes. 7 - Van links naar recht heel even, schuin omlaag, zo gaat de zeven. 8 - Eerst zijn lijf, dan zijn kop, zo staat de acht er goed op. 9 - Eerst een oog en dan een boog, doe het goed, dan weet je hoe de negen moet. De leerkracht stelt vragen naar aanleiding van het versje: - Wat valt er op bij dit versje? - Wat hoor je aan de woorden van het versje? Wanneer de leerlingen niet op het antwoord komen leest de leerkracht het versje nog een keer met de nadruk op de rijmwoorden. De leerkracht vertelt dat de leerlingen een activiteit gaan doen over rijmen.	
Ruimte	De leerlingen gaan aan de slag met het werkblad, waarbij ze zelfstandig rijmwoorden moeten zoeken		
Feedback en interactie	De leerkracht stelt ondersteunende vragen door een voorbeeld aan te halen van een rijmzin? De zon en de maan, water komt uit de - Welk woord rijmt op maan en past in de zin?		
Evaluaties	De leerkracht observeert en gaat na of de opdracht op de juiste manier wordt uitgevoerd. Noteert de namen van de leerlingen die nog moeite hebben met het rijmen in het leerling-dossier.		
Nt 2	Activiteitenwoorden	Taal-denk-woorden	

Domein: Lezen en schrijven

Onderwerp: Verwerking aangeleerde letters

Beginsituatie: De leerlingen hebben alle klankzuivere klanken reeds aangeboden gekregen ook de au en de ou.

Doelstelling: De leerlingen kunnen een onderscheid maken tussen woorden die met au of ou geschreven worden.

Aanbod	Uitwerking	Materiaal
Introductie	De leerkracht laat de letters snel na elkaar zien. De leerlingen noemen de klank en kunnen deze naar groep (medeklinker, korte klank, lange klank of tweetekensklank) categoriseren. Bij de au en de ou vraagt u de kinderen of ze het gebaar dat erbij hoort nog kennen. En als ze het nog weten, mogen ze dit demonstreren. De leerkracht geeft de leerlingen de opdracht om twee rijen te maken in hun schrift. Nadat de woorden zijn gelezen, zegt de leerkracht aan de leerlingen dat er een kort verhaal zal worden voorgelezen. In dat verhaal komen er door elkaar au en ou woorden voor. De ene voor woorden met au en de andere voor woorden met ou. De leerkracht doet het voor op het bord. De leerlingen luisteren naar het verhaal. Bij de tweede keer voorlezen plaatsen ze de au- en ou-woorden in de juiste rij.	Letter-kaarten Bordrijwoorden
Instructie	De leerkracht vertelt de leerlingen dat de au (atje au) en ou (otje ou) dezelfde uitspraak hebben. Woorden met au/ ou zijn weetwoorden, je moet onthouden welk woord je met au of ou moet schrijven. <u>Het verhaal:</u> Ik eet graag rijst met vis in saus met zout. Dat smaakt niet flauw. Mama maakt de vis schoon. Mies de poes pakt de vis met haar klauw. Zij eet hem rauw op.	Platen

	Mies kauwt niet eens. Ja, mijn poes is heel erg stout. Mies trekt aan mijn mouw of bijt aan mijn kous. Soms speelt zij heel lief met een bol touw. Aan de slag en maak jij geen fout.	
Ruimte	De kinderen werken individueel aan de opdracht in hun schrift. Daarna maken de leerlingen de opdracht 'Weet je het nog? De au of de ou?' in hun werkboek.	
Feedback en interactie	De leerkracht bespreekt klassikaal wat de leerlingen hebben ingevuld. De antwoorden komen op het bord. De leerkracht laat de woorden klassikaal lezen en geeft daarna enkele individuele beurten. Tijdens het lezen doet de leerkracht een service rondje en kijkt als de leerlingen de woorden correct hebben geschreven.	
Evaluatie	De leerkracht noteert de opvallende resultaten in het leerlingdossier. Welke leerlingen hebben moeite met deze oefeningen?	

Domein: Luisteren en Spreken

Onderwerp: Kringgesprek

Beginsituatie: De leerlingen hebben meerdere keren deelgenomen aan een kringgesprek en kennen de regels.

Doelstelling: De leerlingen kunnen hun mening en gevoelens over enkele onderwerpen vrij uiten.

Aanbod	Uitwerking	Materiaal
Introductie	De leerkracht vertelt de leerlingen dat ze vandaag hun mening mogen geven over elke onderwerpen. En een gezonde discussie met elkaar mogen voeren. De leerkracht houdt ze kort nog de afspraken m.b.t. het kringgesprek voor.	
Instructie	De leerkracht heeft een aantal stellingen geformuleerd waarover de leerlingen hun mening mogen geven. Bij luisteren en spreken is het van belang dat de leerlingen veel aan het woord zijn en gericht luisteren. U bent vrij in de keuze maar ter ondersteuning treft u hier wat suggesties. 1. Je vriend/vriendin wordt gepest door twee andere leerlingen. Je vindt dat natuurlijk niet leuk. Wat doe je? 2. Bij gym vraagt de meester of je een handstand wil voordoen. De hele klas staat te wachten, maar eigenlijk durf je dat niet. Wat doe je? 3. Je vriend/vriendin heeft voor zijn/haar verjaardag een nieuw speeltje gekregen. Jij mag er even mee spelen maar per ongeluk gaat het kapot. Wat doe je? 4. Je krijgt van je oma een ketting, maar eigenlijk vind je die niet mooi. Vertel je dit? 5. Het schoolhoofd komt in de klas en zegt dat er vanaf volgend schooljaar aparte scholen komen voor jongens en meisjes. Vind jij dat een goed idee? Waarom wel of waarom niet?	
Ruimte	De leerlingen luisteren aandachtig naar de stelling. Ze krijgen de ruimte om eerst erover na te denken en hun mening te formuleren en te beargumenteren.	

	Bedenk op voorhand enkele concrete vragen voor de leerlingen, mocht het gesprek stilvallen. - Waarom mogen we elkaar niet pesten? - Heb jij weleens iemand gepest? - Ben jij weleens gepest en hoe voelde het aan? - Wat zou je aan kinderen willen zeggen die anderen pesten? - Welk gevoel krijg je als je per ongeluk iets van iemand hebt stukgemaakt? - Wat doe je dan? Enkele leerlingen krijgen de beurt, om hun mening te geven en eventueel in te gaan op de vragen.	
Feedback en interactie	De leerkracht geeft tijdens het gesprek dat op gang komt naar aanleiding van de vragen, feedback op de inbreng en het taalgebruik van de leerlingen. De leerkracht stimuleert en complimenteert.	
Evaluatie	De leerkracht legt de observaties vast in het leerlingendossier. Welke leerlingen: - zijn weinig of niet aan het woord geweest? - kunnen hun eigen gedachten moeilijk onder woorden brengen?	

Thema

FEEST

DEEL 1

De stomme -e

**Je hoort de /u/
maar schrijft de e**

Domein: Luisteren en spreken

Onderwerp: Kringgesprek 'Feest'

Beginsituatie: De leerlingen kennen de regels van het kringgesprek en kunnen die goed toepassen.

Doelstelling: De leerlingen kunnen op een gestructureerde manier, volgens de wie-, wat-, waar-, wanneer-, waaromvragen, aan leeftijdsgenoten informatie verschaffen over feest.

Aanbod	Uitwerking	Materiaal
Introductie van het onderwerp	De komende weken staat het thema 'feest' centraal. In deze les zullen de leerlingen een tekening maken van een leuk feest waar ze zelf bij waren.	
Ervaringen van leerlingen	De leerkracht start de les in de kring met het vertellen van een eigen ervaring over een feest. Bijvoorbeeld de 85ste verjaardag van opa of de heerlijke maaltijd tijdens het afgelopen kerstfeest. Het hoeven geen spectaculaire gebeurtenissen te zijn, maar wel gebeurtenissen die ons zijn bijgebleven. Vertel het verhaal op een dusdanige manier dat het de leerlingen prikkelt ook te vertellen. Vervolgens vindt een kort klassengesprek over de ervaringen van de leerlingen plaats. Ieder kind maakt weleens een feestje mee en kan dus iets over feest vertellen. Enkele leerlingen krijgen de beurt om hun verhaal aan de kring te vertellen. De andere leerlingen reageren op het verhaal door vragen te stellen aan de verteller. (Let op: Jehova's getuigen vieren geen verjaardagen en nationale feestdagen. Huwelijksfeesten en huwelijksjubilea-vieren zij wel. Zij kunnen dan daarover praten.)	
Ruimte	Als de leerlingen voldoende geprikkeld zijn en eigen verhalen en situaties in hun hoofd hebben, deelt de leerkracht de blaadjes (A4) uit. Het blad is verdeeld in drieën. De leerlingen mogen individueel drie bijzondere momenten bedenken en zij maken daarna een tekening van die situaties.	A4 papier of een teken-schrift

	Deze dient als geheugensteun bij het vertellen en hoeft niet heel mooi, groot of gedetailleerd te zijn. De leerlingen vormen tweetallen en vertellen elkaar over hun feesten. Elke leerling krijgt evenveel verteltijd, bijvoorbeeld een minuut per tekening. De leerkracht houdt de tijd goed in de gaten.	
Feedback en interactie	De leerkracht vraagt aan enkele leerlingen welke feestelijke gebeurtenis ze het leukst vonden, en stelt enkele gerichte vragen over deze gebeurtenis. Bijvoorbeeld: - Wat werd er gevierd? - Wanneer was het feest? - Wie waren er allemaal op het feestje? - Waarom vond je het leuk? De leerlingen kiezen zelf hun mooiste herinnering en zetten op het werkblad een pijl bij de tekening. De leerlingen mogen nu de bovenstaande vragen aan hun partner stellen.	
Evaluatie	De leerkracht noteert de opvallende opmerkingen van leerlingen in het leerlingendossier. Welke leerlingen hebben moeite zich te uiten?	

Domein: Lezen en schrijven

Onderwerp: Herhaling klankzuivere woorden

Beginsituatie: De leerlingen hebben alle letters/klanken van de klankzuivere woorden geleerd.

Doelstelling: De leerlingen kunnen klankzuivere woorden lezen en schrijven en hoofdletters lezen (M-P-S-O-K-A-N-E-D-R-T).

Aanbod	Uitwerking	Materiaal												
Herhaling van letters en bekende woorden	De leerkracht laat de letters na elkaar zien. De leerlingen noemen de letter/klank en de groep: medeklinker, korte klank, lange klank of tweetekensklank. De leerkracht laat de woorden klassikaal en individueel lezen. <table> <tr> <td>krant</td><td>snurkt</td><td>straks</td></tr> <tr> <td>fiets</td><td>trap</td><td>harkt</td></tr> <tr> <td>fluit</td><td>straalt</td><td>grauw</td></tr> <tr> <td>drukst</td><td>beeft</td><td>koorts</td></tr> </table>	krant	snurkt	straks	fiets	trap	harkt	fluit	straalt	grauw	drukst	beeft	koorts	Letter-kaarten Bordrij-woorden
krant	snurkt	straks												
fiets	trap	harkt												
fluit	straalt	grauw												
drukst	beeft	koorts												
Lezen van hoofdletters	De leerkracht schrijft steeds een hoofdletter naast de kleine letter op het bord en laat ze beide klassikaal lezen. <table> <tr> <td>m M</td><td>d D</td></tr> <tr> <td>a A</td><td>o O</td></tr> <tr> <td>n N</td><td>k K</td></tr> <tr> <td>p P</td><td>r R</td></tr> <tr> <td>e E</td><td>t T</td></tr> <tr> <td>s S</td><td></td></tr> </table> Daarna veegt de leerkracht de kleine letters uit en laat de hoofdletters nogmaals klassikaal lezen. De leerkracht geeft ook individuele beurten en geeft daarna aan dat elke nieuwe zin met een hoofdletter begint.	m M	d D	a A	o O	n N	k K	p P	r R	e E	t T	s S		Letter-kaarten Bordrij-woorden
m M	d D													
a A	o O													
n N	k K													
p P	r R													
e E	t T													
s S														
Auditieve synthese	De voorbeeldwoorden van de auditieve training worden behandeld. De leerkracht zegt de woorden met verlengde klankwaarde (zingend) en vraagt: "Welk woord zeg ik?"													

Woorden 'racen'	Woorden 'racen' De leerlingen moeten zo snel mogelijk de woordjes lezen. <table> <tr><td>zwart</td><td>kalf</td><td>grauw</td><td>markt</td></tr> <tr><td>krat</td><td>blijft</td><td>darm</td><td>harkt</td></tr> <tr><td>staal</td><td>vers</td><td>kraal</td><td>strak</td></tr> <tr><td>gauw</td><td>zalf</td><td>kruis</td><td>grens</td></tr> <tr><td>stroomt</td><td>zoent</td><td>kalm</td><td>snurkt</td></tr> </table>	zwart	kalf	grauw	markt	krat	blijft	darm	harkt	staal	vers	kraal	strak	gauw	zalf	kruis	grens	stroomt	zoent	kalm	snurkt	
zwart	kalf	grauw	markt																			
krat	blijft	darm	harkt																			
staal	vers	kraal	strak																			
gauw	zalf	kruis	grens																			
stroomt	zoent	kalm	snurkt																			
Auditieve analyse	Alle niveaus door elkaar. De leerkracht zegt een woord (zie voorbeeldwoorden auditieve training hieronder) en geeft een leerling de beurt het woord in losse klanken te hakken. Deze oefening is vooral voor leerlingen die nog niet alle niveaus vlot beheersen. De hakkaarten zijn het symbool voor alle klankzuivere woorden. Categorie hakwoorden: Alle klankzuivere woorden. Denkwijze: Je schrijft het woord zoals je het hoort. Woorden laten hakken met de hand op tafel van links naar rechts. Bijvoorbeeld: sterk, graat, stroom, ziek, vrees, streept, strop.	Hakkaarten																				
Dictee	De leerkracht leest een zin voor en geeft het woord aan dat geschreven moet worden. De leerlingen schrijven alleen het woord op. <u>Woorden</u> 1. Een muskiet prikt Lien aan haar been. Schrijf op: prikt Doe ook zo met: 2. Kim woont bij mij in de straat. 3. Papa trekt de kurk van de fles. 4. Mag ik een kan met stroop en ijs? 5. Dennis valt van zijn fiets en heeft een schram. De leerkracht leest de zin in zijn geheel voor. De leerlingen zeggen de zin na en schrijven hem in één keer op. <u>Zinnen</u> 1. De pauw heeft een staart. 2. Ik schrijf met mijn pen. De leerlingen schrijven geen hoofdletters.	Hakkaarten																				

Feedback en interactie	Het dictee wordt direct na het opschrijven samen met de leerlingen nagekeken. De leerkracht geeft beurten en vraagt: - hoe de leerling het woord heeft opgeschreven. - hoe hij hierbij heeft nagedacht. De leerling moet het woord hakken en aangeven dat het woord bij de categorie hakwoorden hoort. De regel is daar: je schrijft het woord zoals je het hoort. De leerkracht schrijft het woord/de zinnen op het bord en de leerlingen kijken hun eigen dictee na.	
Evaluatie	Tijdens de les legt de leerkracht observaties vast. Op gezette tijden worden de schriften nagekeken.	

Auditieve training: voorbeeldwoorden

mkm	mkmm	mmkm	mmkmm	mkmmm	mmkmmm	mmmkmm	mkmmmm
mier	woelt	kroon	stomp	koorts	snurkt	strijkt	kortst
woog	weegt	brom	grens	morst	braafst	stroomt	
nauw	munt	stom	stift	korst	slurpt	straalt	
mouw	melk	klom	plukt	hoogst	smalst	straks	
huil	last	klauw	prijst	dienst	drukst		
muis	viert	grauw	klomp				
touw	schopt	snauw	stoort				
wil	kelk	stam	smult				
dam	kalk						
schop	darm						
gaar	puist						
neus	kaft						
vijf							
voet							
deel							
huur							
zon							

Domein: Lezen en schrijven

Onderwerp: Lezen en schrijven stomme -e

Beginsituatie: De leerlingen kunnen klankzuivere woorden lezen en schrijven.

Doelstelling: De leerlingen kunnen de stomme -e herkennen, lezen en schrijven.

Aanbod	Uitwerking	Materiaal
Herhaling (hoofd)letters	De leerkracht laat snel na elkaar letters zien (flitsen). De leerlingen noemen de klank en kunnen deze naar groep (medeklinker, korte klank, lange klank of tweetekensklank) categoriseren.	Letter- kaarten, ook met hoofd- letters
Hakwoorden	De volgende woorden worden klassikaal en individueel gelezen. krant snurkt straks fiets trap harkt fluit straalt grauw drukst beeft koorts	

De nieuwe categorie (stomme -e)	De leerkracht vertelt hoe de nieuwe categorie heet (stomme -e) en laat de categoriekaart zien. In sommige woorden klinkt de -e als een /u/. Deze -e noemen we de stomme -e. Net als in het woord stomme. Stom komt niet van dom, maar van de doffe uitspraak.	Categorie- kaart stomme -e
---------------------------------------	--	----------------------------------

Lezen: nieuwe categorie	De voorbeeldwoorden staan op het bord. De leerkracht laat klassikaal en individueel oefenen.	Bordrij- woorden
----------------------------	---	---------------------

	De leerkracht schrijft de volgende woorden op het bord en leest ze voor. De leerlingen zeggen ze na. Daarna geeft de leerkracht individuele beurten. <table> <tr> <td>me</td><td>de</td><td>te</td><td>rijke</td></tr> <tr> <td>je</td><td>vreugde</td><td>kalmte</td><td>arme</td></tr> <tr> <td>ze</td><td>weelde</td><td>gekte</td><td>goede</td></tr> <tr> <td>we</td><td></td><td>halte</td><td>blauwe</td></tr> <tr> <td>te</td><td></td><td>groente</td><td>paarse</td></tr> <tr> <td>de</td><td></td><td>hoogte</td><td>bruine</td></tr> </table>	me	de	te	rijke	je	vreugde	kalmte	arme	ze	weelde	gekte	goede	we		halte	blauwe	te		groente	paarse	de		hoogte	bruine	
me	de	te	rijke																							
je	vreugde	kalmte	arme																							
ze	weelde	gekte	goede																							
we		halte	blauwe																							
te		groente	paarse																							
de		hoogte	bruine																							
Introductie leestekst	De leerkracht leest de tekst '<i>Sam en Kim gaan op reis</i>' voor. De leerlingen lezen met hun ogen mee. Ze houden de leesstrook onder de regel en wijzen met hun vinger de woorden aan. De leerkracht vraagt waarover het verhaal gaat. De leerkracht legt moeilijke woorden uit. (vlinderpark, ruit, ontbijt). De leerkracht vraagt of er woorden zijn die de leerlingen niet begrijpen en legt die uit.																									
Dictee	De leerkracht leest een zin voor en geeft het woord aan dat geschreven moet worden. De leerlingen schrijven alleen het woord op. <u>Woorden</u> 1. Ans heeft een blauwe trui aan. Schrijf op : blauwe Doe ook zo met: 2. Mama maakt rijst met vis en groente klaar. 3. De buurman is een rijke man. 4. Die man zorgt voor de wilde dieren. 5. Ik kijk met mijn broer naar een leuke film. <u>Zinnen</u> 1. Ik doe een groene pet op. 2. Hoe heet dat bruine dier? 3. Kim krijgt een paarse rok van haar tante. De leerkracht leest de zin in zijn geheel voor. De leerlingen zeggen de zin na en schrijven hem in één keer op. De leerlingen schrijven geen hoofdletters.																									

Ruimte	De leerlingen maken de werkopdrachten.	
Feedback en interactie	Het dictee wordt meteen na het opschrijven samen met de leerlingen nagekeken. En elke oefening wordt besproken.	
Evaluatie	De leerkracht noteert welke leerlingen extra instructie nodig hadden en welke aandachtspunten er nog zijn voor de volgende keer. Op gezette tijden kijkt de leerkracht zelf het schrift met de dictees na.	

